

LO GRINHON

LA GAZETA D'AU VIVARÈS D'EN
NAUT

N°56 ESTIU DE 2006

SOMARI

- 1- Lo Fluve Rei
- 2- Jorna occitana
- 3- Lo Grinhon faguèt l'Estivada
- 5- Crostada de Chastanhas Titeuf en occitan Mots croisats
- 6- Quand 'nava a l'escòla Enquesta en Auvèrnha

LO GRINHON es la gazeta de l'associacion occitana PARLAREM EN VIVARÈS de vès Anonai. Es mandat a tos los aderents.
Per lo receure, mandar 8 € a :
LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON
Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN VIVARÈS.
Las adesions partan dau n° de Prima e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

ROEI, FLUVE REI

Anètz ! L'estiu s'achaba e lo Grinhon se tòrna metar au trabalh. S'es 'nat permenar dau latz de Rodés per una brava Estivada que li donèt de vam. Vos conta tot aquò aici. Veiretz que nòstra cultura occitana es viva e franc viva. D'assurat, ès nosautres, avèm pas encara de dessenh animats en occitan a la télé coma en Lengadòc-Rossilhon. Mas avèm encara quauque monde que se desgramissan per faire viure la lenga e la cultura de nòstre petit caire.

Pas tant petit qu'aquò per çò que avèm Ròse, Roei, en francés *Rhône*. Serà la vedèta de la Jorna Occitana d'aquest an, lo fluve mestre que rotla sas aigas entre Droma e Ardèche. Un mestre terrible de còps mas que los òmes an dondat per endralhar sa fòrça. Descuvirem aquela istòria de ratjas, d'aiguèris, de barratges e de navigacion. Los òmes qu'an lutat per tòrcer l'indondable e aquelos que l'an chantat coma lo grand Mistral o l'umil abbat Moutier. Per nos contar tot aquò, aurem d'òmes asaventats e d'artistas de promèira que serem eürós de recèure vès nosautres. Quò serà lo 14 d'octòbre : eissubletz pas aquela data !

Quand ven la fin de l'estiu, es temps de pensar a l'escòla. Avetz aquí una chançon de Marie Mourier que lo Grinhon vos ofrís per la rintraa.

De pas eissublar

JORNAA OCCITANA lo 14 d'octòbre ès Auzon
Ròse-Roei, lo fluve rei

RÒSE-ROEI, FLUVE REI

Après une année blanche en 2005, la Journée Occitane d'Ozon revient. Elle honorera cette année son fabuleux voisin : Le Rhône, *Ròse* en provençal, *Roie* en dauphinois. Parla-rem en Vivarés vous invite à découvrir ce fleuve roi qui vient s'attabler chez nous : *la tabla dau Roie*, c'est la table du Rhône. Ce puissant souverain a inspiré les écrivains et les poètes. C'est donc sous ses aspects historique, géographique, économique, littéraire et poétique que nous contemplerons ce seigneur qui roulent ses eaux redoutables des Alpes à la Méditerranée.

PROGRAMME

14 h 30

**Histoire, Géologie, Aménagements,
Voie navigable...**

par **Franck Bréchon**

Pierre Noyaret

Un lieu de rendez-vous sera donné ultérieurement (voir presse locale)

17 h 30

Le Rhône en littérature :

"Lou Poèmo dau Rose" de Frédéric Mistral et autres œuvres à propos du fleuve dits et commentés par

Roland Pécout.

19 h 00

Apéritif et repas

21 h 00

Chansons du Delta du Rhône

par **Jan-Mari Carlòtti**

Expo de cartes postales

sur la batellerie

Prix : 22 € (repas + concert)

Inscriptions au 04 75 33 51 85

**Mont-Blanc veniá de nàisser, que non sai palamard,
E baile d'una renja de puègs, jus-c'a la mar.**

**Emmantelats de nèu, jombrissant sos la glaça,
Lo mai dau temps dins l'an, la tu-**

Sovenirs de la Vòga de La Vòuta

Lo dimenche i aviá de jotas nauticas. Las equipas venián de Givors, de Condrieu, de Saint-Pierre-de-Bœuf, de Borg-de-Valença. Lo monde se recampavan sus las berjas de Roèi. Quanta emocion quand, davançaas per la fanfara, las equipas arrivavan au bòrd dau fluvi, chascuna darrièr son drapèu. Los ramaires marcavan ben daube lors vestits blancs, lors canotiers garnits d'un riban roge, la rama sus l'espata. Los jotaires, eles, avián la tèsta cubèrta d'un bonet, la lonja lança de boès sus l'espata. E quand, dau naut dau tabanhon, un jotaire possava puei son adversari a l'aiga, los espectators èran ganhats per los trambles.

Lucèta Rochièr, Grinhon n° 21

Ròse est le nom primitif et provençal du Rhône, tiré du gaulois *rhodano*, de la racine *rhod*, courir... Le mot *Ròse* ne monte pas au-delà de l'embouchure de la Drôme. En dessus, il est remplacé par *Roie*, dérivé de *Ròse* ; comme *noei* est venu de *nòse*, noix ; comme *coei* est tiré de *còse*, il cuit...

(Tirat de Lo Ròse, de Louis Moutier, Matha Perrier Editeur)

Vocabulari (p. 1 e 2) : aiguèris = inondations, umil = humble, jombrissant = frissonnant, sorgent = source, prim = fluet

QUE DE NÒVE ?

ENQUÈSTA SUS LA LENGA EN AUVÈRNHA

Una enquèsta sus la lenga es estaa realisaa per IFOP per lo compte de l'Institut d'Estudis Occitans. Se mainava de saver çò que n'èra de la practica de la lenga dins los departaments de la region Auvèrnha. Las personas son estaas interrojaas per telefòne dau 4 au 7 de març de 2006.

Quauques elements de l'enquesta

22 % de la population disent qu'ils comprennent parfaitement ou aisément l'occitan. 10 % comprennent le sens global des conversations. 29 % comprennent quelques mots.

13 % des personnes interrogées manifestent le désir d'apprendre la langue ou de se perfectionner mais ce chiffre monte à 23 % dans la tranche des moins de 35 ans.

La moitié des personnes interrogées sont favorables à l'installation de panneaux bilingues.

54 % veulent de l'occitan sur France 3 (75 % dans le Cantal, 57 % en Haute-Loire) et 51 % veulent que la langue soit enseignée à l'école.

Lo nom de la lenga

Interrogés sur le nom de la langue, 64 % disent le "patois", 15 %, l'auvergnat, 9 %, l'occitan et 4 %, la langue d'Oc.

Comme chaque fois qu'une enquête est menée sur la langue occitane, on est surpris par les résultats et on découvre qu'il y a un potentiel sérieux pour une politique linguistique volontariste.

Qué ne'n seriá ès nosautres ?

TITEUF EN OCCITAN

Le doublage d'une quinzaine d'épisodes du dessin animé tiré de la célèbre BD **Titeuf** a été réalisé pour France 3. Le travail le plus compliqué a été de trouver la langues des enfants d'aujourd'hui. Comme Titeuf est très intéressé par la découverte des choses du sexe ("le zizi sexuel" comme il l'appelle), il a fallut faire des recherches sur ce vocabulaire qu'on n'apprend pas à l'école mais qui existe souvent encore dans les familles même parfois dans celles où on ne parle plus occitan, sauf pour ces choses-là justement ! Il y a aussi tout ce qui touche aux technologies nouvelles, aux amusements qui plaisent aux enfants.

En occitan le héros s'appellera **Tituf**. Il y aura quinze épisodes de six minutes. Ils seront diffusés le dimanche dans l'émission **Viure al País sur France 3**. En Languedoc-Roussillon, bien sûr ! A quand ce genre d'émissions chez nous ?

(Informations rédigées à partir de l'hebdomadaire 'La Setmana'.)

De pas eissublar

JORNAA OCCITANA lo 14 d'octòbre ès Auzon

Ròse-Roei, lo fluve rei

LO GRINHON FAGUÈT L'ESTIVADA

Aquest estiu, lo Grinhon es anat ès Rodés per l'Estivada, aquela granda festa occitana qu'es la veirina de nòstra cultura. Ne'n a adut un fai de sovenirs e d'imatges. Se fau imatginar una granda plaça, un jardin de verdura dins la vila de Rodés. Aquí son

instalats d'emponents, de tendas, una ranja de cabanons... Los emponents son per los espectacles de musica : "Paratge" per los gropes de la velhaa, "Convivéncia" per la musica a dansar, la granda tenda de "Castanhada" per las conferéncias e las discussions literàrias, d'autres tendas per las librariás, los cabanons son per las associacions e per los artisans. Lo Grinhon èra vengut daube Parlarem en Vivarés que teniá un cabanon en companhiá de Daufinat-Provença-Tèrra d'Òc de Droma.

Quò comença lo lun, lo vespre, a la catedrala, daube un concèrt de chant coral, un grope de chantaires pirenenc que chanta en cèrcle, quasi coma la mesclaa de rubí. Qu'es lo prològ davant la corsa. Perçò que qu'es una

corsa que dura tota la setmana.

La jorna comença a doas oras de la vesperaa e qu'es franc la corsa si volètz veire un maximum de chausas. Cinemà, contes, conferéncias, tiatre, espectacles per petits, musica, dansa, poèsia, literatura, discussions, sens parlar de visitar los standes daus artisans roergats, de las associacions occitanas... Se pòt pas veire tot, auvir tot. Fau faire de chausiás. Lo paure Grinhon saviá pas de qunt latz córrer entre-meï que faliá se partajar la preséncia au stande aube los amics dromenc. Capitèt pasmens de veire quauques tròç de filmes, d'auvir quauques contes, un pauc de musica, de brisons de conferéncias... E puei, de concèrts, de creacions, que marquèran la set-

mana, aube de noms que diràn quaucàm a quelos que coneisson lo moviment occitan : Martí, quaranta ans de chançons (la sala èra combla), Eric Fraj, una creacion musicala per contar la viá de son grand-paire que

venguèt de Catalonha per trabalhar en França, Joan-Pau Verdier, un recital de chançons

de Ferré reviraas en Òc (enregistrament en dirècte per un novèl CD).

Lo vespre, a nòu oras, s'engranava la granda festa de la nueit. Aquí, de musica ne'n vòles n'as. De musicas d'encuei : ròc, rap, dub, trad moderne mas surtot, coma zò diguèt lo chantaire de Lou Dalfin (Itàlia) : "de musica occitana"

! Mauresca Fracas Dub, D'aquí Dub, Joglar Vern, Lou Dalfin, La Talvera, Mousu T e lei jovents... Chasque sèr qu'èra benlèu mila espectadors qu'èran quí, los joines dreits davant l'empont a dançar, los mens joines au fons onte i aviá encara de sèlas... e per se parar un pauc las aurelhas.

Quò fuguèt l'ocasion de descubrir d'espectacles originaus : Joan-Francés Tisner, "12 recèptas" imatginaas onte se mesclavan chant tradicional, recèrchas sonòras, improvisacions e odors de coisina, qu'un coisinièr apromptava un repas au meitan daus musicians ;

Transoccitania, un grope de joines musicaires venguts de totas las regions occitanas per faire una musica actuala aube d'èrs tradicionaus, una reüssita joiosa.

Lo monde davant los standes

Per los mai coratjós, passat meianueit, la festa e la musica contunhavan au Cabaret d'Òc joca doas oras dau matin.

Aquesta Estivada èra la IIIèma biannala de las culturas daus país occitans. I èran representaas las regions Meijorn-Pirenèia, Aquitània, Lengadòc-Rosselhon, Provença-Aups-Còsta d'Azur, Auvèrnha, Le-

mosin e Ròse-Aups e mai las Valaas Occitanas Italianas e Catalonha. Lo ministre de la cultura venguèt per l'inauguracion, diguèt de paraulas de ministre, qu'es a dire pas grand veiaas. Mas las paraulas las faliá escotar sus l'espaca de l'Estivada, que se parlava en òc d'en pertot. Fasiá joi auvir barjancar dins nòstra lenga de monde de tots los atges, e de joines ! Qu'èran benlèu los mai nombrós de las quauque 45 000 personas que fre cantèran aquel evenament.

A la fin de la setmana, la diumenja, quand es que

tornèt ès ièlo, lo Grinhon èra tot estravirat per tot çò qu'aviá vegut, auvit e viuput. Aviá de qué brotjar per un moment... benlèu dos ans, joca a l'Estivada seguenta.

M.N.

Transoccitania sus l'empont

Vocabulari : estivada = période de l'été, travail de l'été ; veirina = vitrine ; empont = scène ; engranar = commencer, entamer ; jovents = joines ; biannala = biennale ; estravirat = bouleverser.

En furnant au plan dau Grinhon

*En fouillant dans le grenier, notre Grinhon a retrouvé des textes parus il y a bien longtemps. Il a pris bien du plaisir à les relire. Y trouverez-vous le même plaisir ?
Voici un texte d'André Duclaut extrait du Grinhon n° 21.*

LOS BRODEQUINS DE JEREMÍ

Quand mon paire, lo cordonèir de Sant-Jeure, veguèt rintrar dins sa botica lo grand Jeremí d'ès Pertuson, poguèt pas s'empachar de faire la grimacha.

Fau dire que lo Jeremí èra un dròle de paroissien. Arrapat, èra totjorn en tren de renar. Avia jamai trovat de femna per se mariar. Vivia solet daube sa maire, la Melí, una brava vielha, valhenta e pas despensièra : fasiá tot lo trabalh a la maison. Son garçon, ièlo, planhiá los sòus. Per boneür, la Melí teniá lo boc. Aquò permetiá de viure.

Lo Jeremí portava totjorn son chapèl de feutre nèir bien pingat sus lo suchet, los bòrds tot esgraunhats coma si las murguetas l'avián raunhat. Son veston petaçat lo fasiá semblar una fantauma. Portava de brodequins franc agrolits. Lo Jeremí avia botat a son pè dreit un lacet roge e a son pè gaucha un nèir, coma quò, lo matin, per los enfilat, se trompava pas de pè.

Qu'èra totjorn la mesma comedia. Per començar, Jeremí s'assetava, quitava sos solièrs. A pè-deschauç, los portava sus l'establit e disiá a mon paire :

-Tè ! L'Enric, juste un petit morsèl de cuer per bochar lo pertús.

Los esperava e lo cordonèir de li dire :

- Mon paure, tos brodequins son fotuts ! Pòio plus te los reparar, ne'n fau achatar de nòves.

-I aviau ben pensat, li fasiá Jeremí, mas faràn encara quauques temps. Botètz li mas una pièça, veirem ben plus tard. Per l'overture de la chaça, n'achatarai una outra paira.

Mon paire se diguèt en si-mesme : "Lo bogre, l'aurai ben !" Bochèt lo pertús daube un piaç e quauques semenças. Una fes tot achabat, prenguèt una semença plus lonja e la riblèt pas...

-Tè ! Mon Jeremí, quò serà ta darrèira reparacion.

Nòstre òme botèt sos solièrs. Se pinguèt dreit.

Bronchava pas !

Mon paire, que sonhava la grimacha qu'anava faire, seguèt revirat de veire que son client sentiá gis de mau.

Solament, mon paire, lo cordonèir, avia essublat que lo grand Jeremí avia quasi dos centimètres de cana sos los pès !

André Duclaut

Vocabulari : arrapat = avare ; agrolits = éculés, avachis ; riblar = river ; cana = corne.

LO BEURE E, LO MINJAR ...

CROSTADA A LAS CHASTANHAS

Per Lucette Rouchier

Per la pasta chau : 200 gr. de farina - 100 gr. de burre - una pinçaa de sau - un pauc d'aiga.

Per la garnitura chau : 400 gr. de chastanhas cuèitas e despelaas - 200 gr. de lardons - 2 escalonhas - 3 uòus - ¼ de litre de lait - sau e pebre.

- . Preparar una pasta brisaa selon lo vòstre biais de far. L'estirar e la pausar dins una tartièra.
- . Pelar e chapotar las escalonhas, las far daurar dins una padèla daube un pauc d'òli. Ajotar los lardons e las chastanhas. Laisser mitonar quauquas minutas.
- . Versar la preparacion sus la pasta. Ajotar los uòus batuts daube lo lait, sau e pebre.
- . Enfornar dins un forn chaufat a 190° e laisser cuèire peraquí 25 a 35 minutas.
- . Servir chaud. Se pòt accompanhar d'una salada verda.

Vocabulari : **Crostada** : tarte, quiche. **Escalonha** : échalote. **Uòu**, eu : œuf. **Padèla**, paila : poêle. **Òli**, oïle : huile. **Mitonar** : mijoter. **Peraquí** : environ

LOS MOTS CROISATS dau GUI

1- Burlar fòrça fòrt. 2- Chaminar. Ai d'atirença. 3 - Empacho una accion. Biais de dire "berk". 4- Per eissaurar l'ensalada. 5- Monèia escandinava. A son cors en França. 6- Amassaa de jurats. 7- Q'an un gost aspre. Dò. 8- Limita. Part dau jorn.

A- Frutar chasque dos ans. B- Parlar per un chaval. A ieu. C- Comandar en Lengadòc. D- Planta que ven sens semenar. Ni ièr ni deman. E- Çò que lo nas reconeis.

F- Esclarava lo Nil. Colèra. G- Autre biais de dire daube. Dificile. H- Demora benlèu a Rodés.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2					■			
3						■		
4								
5				■			■	
6		■						
7						■		
8					■			

De pas eissublar

JORNAA OCCITANA lo 14 d'octòbre ès Auzon

Ròse-Roei, lo fluve rei

QUAND 'NAVO A L'ESCÒLA

En cette saison de rentrée scolaire, voici une chanson de Marie Mourier. La condition des écoliers a bien changé !

Ma maire la promèira èra totjorn levaa;
Alumava un grand fuòc davant que nos sonar.
En nos levant trablàvam e per nos eschaufar
'nàvam davant la flama per nos abilhar.

Una fes qu'èram promptes, nos fasiá desjoïnar,
Le pan, le bòn laiton, nos esparnhava pas.
E dins nòstra museta botava le dinnar
E partiam a l'escòla per tota la jorna.

Partiam de la maison, quò davalava tot,
Per arriivar plus vite preniam un violeton.
En ivèrn quand jalava, aquò ratava pas,
Nòstres esclòps colavan, ramassàvam un aplat.

Las leiçons recitàvam, las saviam pas totjorn.
Quand fasiá mauvès temps mancàvam tant de jorns.
E l'òm z'es pas eürós quand l'òm z'es vergonhós
Que daus maleürs daus autres n'i a que rion totjorn.

Quand mejjorn arrivava, preniam nòstre repas,
Èram tota una banda dins le mesme cas;
E çò que feniam pas serviá per le gostar
Que minjàvam en rota per nos entornar.

Nos chaliá quasi 'n ora per nos en anar
E le solelh passava quand preniam la montaa.
En ivèrn arrivàvam la nueit èra tombaa;
Los parents esperavan per nos faire sopar.

Dessus un banc au caire, apreniam las leiçons
O de recitacions, quò despendiá dau jorn.
De fes nos amusàvam, compreniam pas totjorn,
Estant pas tormentats, èram pas maleürós.

Le temps de nòstra escòla seguèt vite achabat
E quand la quitèrem ne'n saviam pas tròp
E la tèsta mau plena, sièm partits dins la viá,
Bien o mau reüssiá mas dins l'onestetat.

Marie Mourier (1987)

1- SIBEIRAR. 2- ANAR. AMO. 3- INIBO. BE. 4- SALADIER. 5- ORE. OR. 6- JURADA. 7- AMARS. UT. 8
- RARA. ORA.
A- SAISONAR. B- INNAR. MA. C- BAILEJAR. D- ERBA. URA. E- ODORS. F- RA. IRA. G- AMBE.
DUR. H- ROERGATA.